

Урок 23

Тема: Повторення, узагальнення й систематизація вивченого з теми «Складносурядне речення».

Мета:

- поглибити, узагальнити і систематизувати знання учнів про складносурядне речення, його будову, засоби зв'язку й змістові відношення в ньому; удосконалювати пунктуаційні вміння щодо правильної розстановки розділових знаків у складносурядних реченнях, навички знаходження складносурядних речень у текстах;
- розвивати творчі вміння моделювати речення цього виду та використовувати їх у власних висловлюваннях;
- за допомогою мовленнєво-комунікативного дидактичного матеріалу виховувати в учнів повагу до творчості української художниці Марії Приймаченко, до української культури та її надбань.

Тип уроку: урок систематизації та узагальнення вивченого матеріалу.

Науково-методичне забезпечення уроку: Глазова О.П. Українська мова: підручн. для 9 кл. загальноосв. навч. закл. – Х.: Ранок, 2017. – 239с.; картки з завданнями, відеофрагменти про життя та творчість М. Приймаченко, репродукції картин художниці, відеоурок з Олександром Авраменко.

Хід уроку

I. Етап орієнтації.

— Доброго ранку, шановні дев'ятикласники!

Костянтин Ушинський стверджував, що «засвоюючи рідну мову, дитина засвоює не самі тільки слова, їх сполучення та видозміни, але безліч понять, поглядів на речі, велику кількість думок, почуттів, художніх образів, логіку і філософію мови...»

Я вітаю вас на уроці української мови!

II. Етап цілепокладання.

На початку уроку ви об'єдналися в чотири групи, обравши долоньку того чи іншого кольору. Психологи стверджують, що не випадково ми віддаємо перевагу окремим кольорам, адже

- Люди, які надають перевагу **червоному**, люблять бути лідерами;

- Ті, хто обирає **зелений**, відрізняються здатністю до критичного аналізу і послідовною логікою;
- Люди, які люблять **жовтий**, хочуть розкрити себе, досягти поставленої мети;
- Пошук істини й тяжіння до досконалості – такі устремління людини, яка обирає **небесно-блакитний** колір.

Тож я бажаю, щоб кожна група змогла реалізувати себе на будь-якому етапі уроку й досягла максимальних успіхів, розкриваючи здібності кожного з вас окремо!

- Допоможе нам визначити тему уроку **гра «Пазли»**. Правильно склавши слова, ви зможете визначити не лише тему уроку, а й епіграф до нього. Тож почнімо роботу!

 Правда не завжди мистецтво, а мистецтво не завжди правда, але правда і мистецтво мають точки дотику. (Жюль Ренар - французький письменник)

 Я починаю з ідеї, і потім це стає дечим ще. (Пікассо - французький та іспанський художник, скульптор, графік)

Завдання: розставити розділові знаки, визначити вид речення.

!!! Група-переможець отримує палітру фарб

3. Оголошення, представлення теми та очікування навчальних результатів.

Учитель: То чи все ми знаємо про складносурядне речення? Переконатися в цьому, сподіваюсь, нам допоможе творчість української художниці Марії Приймаченко, перед картинами якої на Міжнародній виставці в Парижі надовго затримувався Пабло Пікассо, називаючи їх прекрасними роботами геніальної жінки, а Марк Шагал (російський та французький художник-авангардист) настільки надихнувся її чудернацькими істотами, що й сам почав використовувати мотиви її творчості у своїх роботах.

4. Перегляд відеоролика «Гордість України»

III. Етап проектування.

1. Гра «Пазли».
2. Перегляд відеоролика «Гордість України».
3. Творче реконструювання.
4. Грокування.
5. Відновлення тексту.
5. Лексична хвилинка
6. Відеофрагмент уроку Олександра Авраменка.

7. «Творче моделювання».
8. Діаграма Венна.
9. Вправа «Незакінчене речення».
10. Домашнє завдання.

IV. Етап організації виконання плану

1. «Творче реконструювання»

Завдання: за поданим початком відновити прислів'я, визначивши вид речення та смислові зв'язки між його частинами (стратегія передбачення). Підкреслити граматичні основи в реченнях.

біля дошки працюють по одному представнику з кожної групи.

Прислів'я:

- Неправда гнобить і протидіє, але ... тим дужче бажання боротися з нею.
- Усе минає, але ... любов після всього зостається.
- Шукаємо щастя по країнах, століттях, а ... воно скрізь і завжди з нами;
- Учи другого – ... і сам по мудрішаєш;
- Золото добувають із землі, а ... знання - з книжок;
- Дерево міцне корінням, а .. людина - друзями;
- Лиха новина на крилах літає, а ... добра ледве-ледве шкутильгає;
- Кому книга - розвага, а ... кому навчання.

2. «Гронування»

Завдання: передаючи куб один одному, кожна група дає відповіді на питання, що розташовані на грані куба.

Питання для «гронування»:

- ✚ Назвіть розряди сполучників сурядності. Наведіть приклади.
- ✚ Визначте «третє зайве»: [] - і []; [], але []; [], (що).
- ✚ Закінчіть прислів'я: *Людей питай, а... (свій розум май); Слово до слова – і... (зложиться мова).* Поясніть вживання розділових знаків.
- ✚ Яка різниця між сурядним та підрядним зв'язком?
- ✚ Визначте вид складного речення. *У її картинах знаходять втілення ще язичницькі образи фантастичних чудовиськ і птахів, але за цими роботами стоїть велика школа народного мистецтва, багатовікова культура народу.*

- ✚ За яких обставин умовно прості речення, що входять до складу складносурядного, не відокремлюються?

3. Відновлення тексту (стратегія відновлення).

Завдання: опрацьовуючи цікаві факти з життя Марії Приймаченко, відновити текст, записати ССР. Визначити

- ✓ Охарактеризувати ССР (засоби зв'язку у ньому, назвавши сполучники та їх розряди; смислові зв'язки між частинами ССР);
- ✓ накреслити схему речення.

I група - Мало-помалу світлий образ творів Марії Приймаченко знову привернув увагу людей. Картини та інші витвори знову мали попит, а про саму художницю заговорили. У 1959 році вона стала членом Спілки художників, а це не могло не відкрити для неї нових можливостей. Після публікації в газеті "Київська правда" до робіт художниці повернулася велика популярність.

II група - Художниця майже не виїжджала з рідного села, а до неї часто приїздили шанувальники її таланту. Серед них були письменники: Микола Бажан, Павло Тичина, Михайло Стельмах, Микола Вінграновський, художниця Тетяна Яблонська, співак Дмитро Гнатюк, режисер Сергій Параджанов. Можливо, це справжнє диво, але особистість Марії Приймаченко, простої селянки і водночас талановитої художниці, та її мистецтво притягували до себе багатьох видатних особистостей.

III група - Народна художниця України, лауреат Державної премії України ім. Т.Г. Шевченка Марія Приймаченко своєю творчістю відкрила оригінальну сторінку самобутнього мистецтва світової культури. Її виставки з великим успіхом експонувалися у Франції, Канаді, Польщі, Росії, Німеччині та багатьох інших країнах світу. У 1937 році на всесвітній виставці в Парижі Марія Приймаченко отримала золоту медаль, здивувавши своїми картинами мистецький світ...

IV група - У сучасному енциклопедичному словнику термін «наївне мистецтво» тлумачать як стиль творчості самодіяльних

художників, які не отримали професійної освіти. Цей стиль остаточно сформувався в ХХ столітті. Дитяча безпосередність та простота відображення основні риси творчого методу. Сучасна культура без наївного мистецтва приречена на стагнацію і саме тому в ньому шукають джерело натхнення та витоки гармонії сучасні художники.

- **Відеоролик «Намалюю тобі...» (під час виконання завдань) –**

Учитель: У своїх спогадах Марія Приймаченко згадує, що «починалося все це так: якось біля хати, над річкою, на завітчаному лузі пасла гусей. На піску малювала всілякі квіти, побачені мною. А потім помітила синюватий глей. Набрала його в пелену і розмалювала нашу хату...» Кожен приходив подивитися на цю дивину, зроблену руками дівчинки. Сусіди просили і їхні хати прикрасити. Талант Приймаченко було відкрито у 30-х роках ХХ ст. київським мистецтвознавцем Тетяною Флору.

4. «Лексична хвилинка»

?! Сьогодні на уроці ми з вами говоримо про живопис, зокрема наївне мистецтво, техніку його створення, тематику... А як, до речі, правильно говорити «малюнок» чи «рисунок»?

Завдання: працюючи в групах, визначити лексичне значення поданих слів. Скласти з ними речення.

5. Відеоурок Олександра Авраменка.

Учитель: 1936 рік – початок світового визнання художниці: роботи виставляються в Києві, Москві та Санкт-Петербурзі, наступного року — в Парижі. 1957–1959 рр. — закордонні виставки за участю Марії Примаченко у Парижі, Софії та Відні.

У 1937-му іспанський художник Пабло Пікассо, побачивши картини Марії Приймаченко, виставлені в Парижі, зазначив, що, якби вона жила у Франції, могла б стати відомішою, ніж він.

2009-й рік — за рішенням ЮНЕСКО — було визнано роком Марії Приймаченко.

6. «Творче моделювання»

- **Відеоролик «Роблю сонячні квіти...» -**

Завдання: переглянувши відеоролик, скласти речення за поданими схемами, підкреслити граматичні основи. Пояснити вживання розділових знаків у складносурядному реченні.

1. []- і [].

2. [] і [].

Учитель: У 1960- 1965 роках художниця натхненно працює над новим циклом - "Людам на радість". 1966 р. — отримала Державну премію ім. Тараса Шевченка, згодом — звання заслуженого діяча мистецтв та народного художника.

"Роблю сонячні квіти тому, що людей люблю, творю на радість, на щастя людям, щоб всі народи один одного любили, щоб жили вони, як квіти по всій землі..." - так говорила про себе самотня художниця.

7. Діаграма Вєнна.

Завдання: Визначити спільне та відмінне між двома реченнями.

1. Творчість великої української художниці є незбагненим, утаємниченим і прекрасним явищем, яке упродовж тривалого часу привертало і буде привертати увагу дослідників і шанувальників мистецтва. [], (яке).

2. Талант художниці визнаний у світі, але сама Марія Овксентіївна прожила з родиною все своє життя у тихому поліському селі, розташованому в 30-тикілометровій зоні Чорнобиля. [], але [].

<i>№ п/п</i>	<i>Спільне ознаки</i>	<i>Відмінні ознаки</i>
1.	Речення розповідні.	1 речення - складнопідрядне, 2 - складносурядне.
2.	Складні речення.	Обидві частини 1-го речення ускладнені однорідними членами речення. Друга частина 2-го речення ускладнена відокремленим означенням.
3.	Складаються з двох умовно простих речень	Різні схеми речень. 1. [], (яке). 2. [], але [].
4.		

Учитель: Отже, підводячи підсумки виконаного завдання, можна впевнено сказати, що ви добре засвоїли теоретичний матеріал про складносурядне речення і можете доречно застосовувати їх на практиці. На наступному уроці ми будемо відкривати для себе чарівний світ складнопідрядного речення.

V. Контрольно-оціночний етап

Учитель: Марія Приймаченко - заслужений діяч мистецтв України, народний художник України. Про неї знімають фільми (за сценаріями В.Савельєва «Діалоги з народними майстрами Марією та Федором Примаченками», Г.Местечкіна «Сотвори своє сонце»), видають альбоми («Марія Приймаченко» - упорядник Г.Местечкін, 1970 р., «Марія Приймаченко» - автор-упорядник Н.І.Велігоцька, 1989 р.) та книжки («Добрий лев Марии Приймаченко» (автор Г.Островський, 1990 р.).

Мрія Марії Приймаченко здійснилася за допомогою професора астрономії К. Чурюмова, на прохання Всеукраїнського благодійного фонду Марії Приймаченко. Зірка №14624, яка розташована між Марсом та Юпітером, отримала ім'я «Марія Приймаченко». Світлоносною Жар-птицею злетіла вона у зоряне небо на своєму крилатому горбоконику і залишилась там назавжди.

8. Вправа «Незакінчене речення» - можна написати на долоньці та прикріпити магнітом до дошки.

- ✓ Урок збагатив мене знаннями про...
- ✓ На уроці я дізнався нове про ...
- ✓ Цікавим для мене було ...
- ✓ Українська культура для мене - це ...

10. Повідомлення домашнього завдання.

- Опрацювати параграф № 13;
- вправа 145 (стор. 92);
- написати есе «Зимовий етюд», використовуючи складносурядні та складнопідрядні речення.